

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים: חברי הכנסת קטרי שטרית

אריאל קלנר

ששון ששי גואטה

אושר שקלים

פ/25/4401

הצעת חוק המים (תיקון – מניעת זיהום מים במוקדי זיהום אפשריים בשגרה ובחירום), התשפ"ד –

2024

1. תיקון סעיף 20א בחוק המים, התשי"ט–1959¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 20א, אחרי ההגדרה "סימן א1" יבוא:

"זרימה חוזרת" – זרימת מים מזוהמים לתוך מערכת אספקת מי שתייה בכיוון הפוך לכיוון הזרימה המתוכנן;

"מוקד זיהום" – כל אחד מאלה:

(1) מקור מים בעל רמת סיכון גבוהה או גבוהה מאוד לזיהום מי שתייה;

(2) מקור מים בעל רמת סיכון גבוהה או גבוהה מאוד לזיהום סביבתי;

(3) מקור מים בעל רמת סיכון גבוהה או גבוהה מאוד לחלחול מזהמים ולפגיעה במי התהום;

(4) מערכת אספקת מים שמותקן בה מכשיר למניעת זרימה חוזרת בעל אזור לחץ מופחת;

(5) חיבור בין מערכת אספקת מים ומערכות מים שאינם מיועדים לשתיה;

¹ ס"ח התשי"ט, עמ' 169.

(6) מקור מים שיש בו תנאים להתפתחות זיהום מים, הצטברות לכלוך והתפתחות חיידקים;

(7) מערכת אספקת מים אשר מותקנת בה משאבות חשמליות, משאבות דיזון או משאבות הגברת לחץ;

(8) מקור מים אחר שקבע השר לפי סעיף 1ג20(ג);

"מי שתייה" – מים המיועדים לשתייה ולבישול מזון, ולעניין תעשיית מזון – מים המיועדים להיכנס להרכב המזון או הבאים במגע, או העלולים לבוא במגע, עם חומר מהחומרים שמהם מורכב המזון;

"מכשיר למניעת זרימה חוזרת" – אביזר, מתקן או מכשיר המיועד למניעת זרימה של מים מזהמים לתוך מערכת אספקת מי שתייה, העובד בשיטת אזור לחץ מופחת, מדגם שאושר לפי סעיף 1ג20(ד);

"מערכת ניטור ודיווח" – מערכת בקרה ודיווח ייעודית למכשיר למניעת זרימה חוזרת לניטור רציף של פריקת מים, המתריעה בזמן אמת על נזילה מתמשכת, קצב זרימה משוער, הצפה ופריצת מים אל הקרקע, מדגם שאושר לפי סעיף 1ג20(ד);

"רמת סיכון" – רמת הסיכון לבריאות הציבור הנובעת מפעילות במים כפי שנקבעה לפי סעיף 2ג20.

הוספת סעיפים 2. אחרי סעיף 20 לחוק העיקרי יבוא:
1ג20 ו-2ג20

"מכשיר למניעת זרימה חוזרת" (א) 1ג20. מי שברשותו מכשיר מונע זרימה חוזרת, ינקוט בכל האמצעים הסבירים לניטור ולזיהוי בזמן אמת של דלף, למניעת זיהום מים או קרקע, לרבות

–

(1) תחזוקתו השוטפת והפעלתו התקינה של מכשיר למניעת זרימה חוזרת, בהתאם להוראות שיקבע שר הבריאות;

(2) התקנת מערכת ניטור ודיווח, תחזוקתה והפעלתה בצורה תקינה להשגחה רציפה;

(3) שימוש רציף במערכת ניטור ודיווח במכשיר למניעת זרימה חוזרת לזיהוי דלף, נזילות מתמשכות וזיהוי אירועים של פריצות מים ופליטות מזהמים בזמן אמת.

(ב) לא ישנה אדם את ייעודם של מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח, ולא יפעילם בניגוד להוראות היצרן.

(ג) שר הבריאות או מי שהוא הסמיך לכך, רשאי להכריז על מקור מים כמוקד זיהום החייב בהתקנת מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח.

(ד) שר הבריאות או מי שהוא הסמיך לכך, בהתייעצות עם מנהל הרשות הממשלתית, יקבע דגמים מאושרים לשימוש של מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח.

סמכות לקביעת 20ג2. שר הבריאות, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רמת סיכון לבריאת יקבע רמת סיכון לבריאות הציבור הנובעת מפעילות מים במקורות מים ומערכות מים שונות; הציבור הנובעת מפעילות מים בתקנות לפי סעיף קטן זה רשאי השר לקבוע, בין היתר, את אלה –

(1) רשימת מכשירים למניעת זרימה חוזרת הנדרשים להתקנה בכל רמת סיכון;

(2) רשימת עסקים הנדרשים בהתקנת אמצעי למניעת זרימה חוזרת בראש מערכת המים של העסק."

תיקון סעיף 20ז 3. בסעיף 20ז לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), אחרי "ולמניעת הישנותו של זיהום המים" יבוא "לרבות התקנת מכשיר למניעת זרימה חוזרת או מערכת ניטור ודיווח במוקד זיהום.";

(2) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(1א) נוכח מנהל הרשות הממשלתית כי קיים חשש לזרימה חוזרת או לזיהום מים, רשאי הוא לצוות על בעל הנכס להתקין מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח.

(2א) נוכח ספק מים כי קיים חשש לזרימה חוזרת או זיהום מים, רשאי הוא להתנות אספקת מים לבעל הנכס בהתקנת מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח."

תחילה	4.	תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).
תקנות ראשונות	5.	תקנות ראשונות לפי סעיפים 1ג20(ד) ו-2ג20 לחוק העיקרי, כנוסחם בחוק זה, יבאו לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת בתוך שלושה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.
הוראת מעבר	6.	עד יום התחילה כל אדם שברשותו מכשיר למניעת זרימה חוזרת יתקין מערכת ניטור ודיווח כהגדרתה בסעיף 2א לחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

המים בישראל הם משאב טבע יקר ערך המשמש לצרכים פרטיים, חקלאיים, תעשייתיים ומסחריים של הציבור בכללותו, כמו גם לסביבה והמערכת האקולוגית במדינת ישראל. עם זאת, מקורות המים במדינה סובלים לעיתים קרובות מזיהומים שונים אשר פוגעים בצרכני המים ובסביבה, אולם אין אסדרה ואכיפה מספקת על מוקדי הזיהום והגורמים המזהמים.

מלחמת "חרבות ברזל" אשר פרצה ביום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) מלמדת על החיוניות של ההסדרים המוצעים בהצעת החוק. הפצצת רקטות על אזורי אוכלוסייה עלולה לפגוע בתשתיות וליצור מוקדי זיהום. כאשר מתרחשת הפסקת חשמל או אם נגרם נזק למערכת מים כתוצאה מנפילת רקטה, הדבר עלול לגרום לפגיעה חמורה במערכות המים, לגרום לזרימה חוזרת ולזיהום מי השתייה, באותם מוקדי זיהום אשר הצעת החוק מבקשת לטפל בהם.

הצעת החוק קובעת כלים לניהול, פיקוח ובקרה לצמצום אפשרות הפגיעה במקורות המים, זיהום או היתכנות לזיהום מים וזיהום קרקע כתוצאה מזרימה חוזרת ממוקדי זיהום במערכות אספקת מים שיוגדרו ברמת סיכון גבוהה מאוד על ידי שר הבריאות.

בשני העשורים האחרונים התרחשו במדינת ישראל מקרים רבים, של אירועי זרימה חוזרת שהתגלו בדיעבד על ידי תלונות הציבור, ובעקבות דיווחים רבים על כאבי בטן, וריח חריף במים, צבע וטעם מים שונה, חלק מהזיהום שאותר הגיע גם, בין היתר, למפעלים ומבנים הסמוכים למיקום האירוע, ובנס לא הייתה פגיעה בחיי אדם. ובחלק ניכר מהמקרים ספקי המים נדרשו לבצע שטיפות מרובות לקווי המים ודיגומים רבים על חשבונם, לצורך הבטחת איכות מי השתייה ואישורם. מדובר בבזבז מים רב ומשאבים יקרים, המוטלים על ספקי המים ועל חשבון הציבור, תוך גרימת נזק לכלל הציבור שבאה לידי ביטוי בפסילת המים והפסקת המים לשכונות שלמות לאורך זמן, ולעיתים פסילת המים לשתייה למספר ימים בודדים.

הסכנה לזיהום המים ומי השתייה מגיעה מהחקלאות, מהתעשייה ומהמגזר הפרטי. לספקי המים קשה מאוד לפקח על כל מערכת מים שקיימת באופן סדיר ורציף באתר בשל מספרן הרב של המערכות ושל מוקדי הזיהום האפשריים ובשל מחסור בכוח אדם.

גם ועדי בניינים, אינם פועלים לתחזוקת מאגרי המים בבניין כראוי ולא מבצעים חיטוי בזמן. דבר זה מוביל לעיתים לזיהום מים בתוך המאגר עצמו, ולא אחת נמצאו פגרי בעלי חיים, מזיקים ומכרסמים בתוך מאגרי המים המיועדים למי שתייה. נמצאו גם מקרים רבים בשטח שבהן שונו מכשירים למניעת זרימה חוזרת, דבר המהווה סיכון ישיר לשלום הציבור בעת אירוע של זרימה חוזרת, ובהיעדר פתח לפליטה בזרימה חוזרת של מזהמים בתוך רשת המים ומצד הצרכן.

זרימה חוזרת מצד הצרכן עלולה להתרחש בכל רגע נתון ובאופן אקראי, ועלולה לזהם את רשת המים ואף את המבנים הסמוכים. כאשר מכשיר מיועד למניעת זרימה חוזרת לא מתוחזק בזמן ואין עליו שום פיקוח רציף, הדבר מהווה סכנה ומעלה את הסיכויים והסיכון לאירוע אפשרי וחדירה של מזהמים ומים לא ראויים לשתייה ברשת המים, ומהווה סכנה גם למערכות המים ליתר המבנים. כמו כן, לפריצת מים ומזהמים לקרקע ולזיהום הקרקע ומי התהום התוצאה מכך.

כאשר מדובר בשטחים פתוחים ובחקלאות, קיימת גם סכנה של חדירה של חומרים מסוכנים וכמקלים לרשת המים. כל אלה מצריכים ניטור יעיל ואיתור מהיר לצורך שמירה על אספקת מים רציפה בשגרה ובפרט בזמן חירום.

מטרת התיקון לחוק הינה למנוע זיהום המים במוקדי זיהום, תוך הבטחת שימוש וחיוב בהתקנה של מערכת ניטור ודיווח לצורך דיווח רציף על מכשירים המיועדים למניעת זרימה. כל אלו יאפשרו מניעה יעילה מפני זיהום, הגנה נוספת על רשת אספקת המים ועל מכשירים למניעת זרימה חוזרת המותקנים או עתידים להיות מותקנים במוקדי זיהום.

לפיכך, מוצע לקבוע כי כל אדם שיש ברשותו מכשיר מונע זרימה חוזרת ידאג לנקוט בכל האמצעים הסבירים לניטור ולזיהוי בזמן אמת של דלף, בין היתר, באמצעות התקנת מערכת ניטור ודיווח, שימוש רציף

במערכת, בהתאם להוראות היצרן והקפדה על תחזוקה שוטפת ותקינה של המערכת. עוד מוצע לקבוע כי שר הבריאות או מי שהוא הסמיך לכך, יהיה רשאי להכריז על מקור מים כמוקד זיהום החייב בהתקנת מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח. כמו כן, שר הבריאות או מי שהוא הסמיך לכך, בהתייעצות עם מנהל הרשות הממשלתית, יקבע דגמים מאושרים לשימוש של מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערת ניטור ודיווח. בנוסף, שר הבריאות, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, יקבע את רמת הסיכון לבריאות הציבור הנובעת מפעילות מים במקורות מים ומערכות מים שונות, לפיהן יוחלט איזה מכשיר למניעת זרימה חוזרת יתאים לאיזו רמת סיכון.

עוד מוצע להסמיך את מנהל הרשות הממשלתית לצוות על בעל נכס להתקין מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח, אם נוכח מנהל הרשות הממשלתית כי קיים חשש לזרימה חוזרת או לזיהום מים במערכת אספקת מים מסוימת. כמו כן, מוצע כי אם נוכח ספק מים כי קיים חשש לזרימה חוזרת או זיהום מים במערכת אספקת מים של בעל נכס, רשאי ספק המים להתנות אספקת מים לבעל הנכס בהתקנת מכשיר למניעת זרימה חוזרת ומערכת ניטור ודיווח.

מוצע כי תחילתה של הצעת חוק זו תהיה שלושה חודשים מיום פרסומה ברשומות. עוד מוצע כי תקנות ראשונות לעניין קביעת דגמים מאושרים ורמות סיכון כאמור יובאו לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת בתוך שלושה חודשים מיום פרסומה של הצעת החוק. כמו כן, מוצע, כהוראת מעבר, כי כל אדם שברשותו מכשיר למניעת זרימה חוזרת, יתקין מערכת ניטור ודיווח עד יום התחילה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

א' באדר ב' התשפ"ד (11.03.2024)